

דְּבָרֵי הַכְּבוֹד לְרַבֵּי עַלְמֵנוּם

סֵפֶר

זְהַר הַקְּדוּשָׁה

עִם בְּאוּר
הַקְּתָר וְהַכְּבוֹד

עֵדוּת מִן שְׂמַיָּא נְהִירָא

כִּי לֹא רִשְׁתָּא מִפְּלִיגִינֵי

מֵאמֵר לְפִרְשֵׁת כִּי תִבָּא

בְּהוֹצֵאת יְשִׁיבֵת "אֲבִיר יַעֲקֹב"
מוֹסְדוֹת "אוּר מֵאִיר שְׂמַחָה" נְהִירָא
עַל שֵׁם טַ"ק אֲדֻמוּר רַבֵּי מֵאִיר אֲבִיחֵצִירָא זִע"א

מְחֻדָּרֵת קֶרֶן מְלֻלָּה בִּרְכָה

מאמר התנהגות האדם

**וְחִבְרִיָּא יְתָבִי דְרוּמָא אוֹקְמוּהּ בְּרִזָּא דְלִהוֹן, אַרְבַּע בְּתֵי דְתַפְּלִין
בְּתָא גְּוֹנָא. קַדְשׁ לִי כָּל בְּכוֹר' (שמות יג ב) סְתָם, לְקַבְּלָ
בְּתָרָא עֲלָאָה דְבַלְאָ. וְהִיָּה בֵּי יְבִיאָךְ', (שם פסוק יא) לְקַבְּלָ חֲכָמָה.
שְׁמַע יִשְׂרָאֵל' (דברים ו ד) 'וְאֶהְבֵּת' (שם פסוקים ה-ט), לְקַבְּלָ בִּינָה. וְהִיָּה'**

הַפְּתָר וְהַפְּכוּד

לעיל התבאר שזרוע השמאלית רומז למלכות, וכעת מביא כי חכמי הדרום חולקים, ומבארים כי ארבע בתי התפילין של יד רומזים לכח"ב וחסדים דדעת, וזרוע שמאלית כנגד גבורות דדעת.

וְחִבְרִיָּא יְתָבִי דְרוּמָא - והחברים היושבים בדרום*, **אוֹקְמוּהּ בְּרִזָּא דְלִהוֹן** **אַרְבַּע בְּתֵי דְתַפְּלִין בְּתָא גְּוֹנָא** - העמידו על פי סודות התורה שלהם באופן זה, את סוד ארבע בתים של תפילין של ראש, כי בפרשת **'קַדְשׁ לִי כָּל בְּכוֹר'** (שמות יג ב), כתוב בתורה בכור **סְתָם**, ולכן הבית שלו

רומז **לְקַבְּלָ חֲכָמָה עֲלָאָה דְכָלָא** - כנגד הכתר שהוא העליון מכל הספירות הנקרא בכור. והבית של פרשת **'וְהִיָּה בֵּי יְבִיאָךְ'** (שם פסוק יא), הוא **לְקַבְּלָ** - כנגד מוח **חֲכָמָה**, והבית של פסוק **'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל'** (דברים ו ד) וכל פרשת **'וְאֶהְבֵּת'** (שם פסוקים ה-ט), הוא **לְקַבְּלָ** - כנגד מוח **בִּינָה**, והבית של פרשת **'וְהִיָּה'**

מקורות וצייונים

א. בש"ס מצינו כמה פעמים שהיו חכמים שדרו בדרום ארץ ישראל, וכתב רש"י (עירובין נג: ד"ה למפבושת) כי זקני הדרום היו חכמים וגדולים בתורה, ונקראים לפעמים 'זקני דרום' (יבמות מה:), 'חכמים שבדרום' (נה נח:), 'רבותינו שבדרום' (עירובין סה:) ועוד כמה כינויים.

ב. ראה במהר"ץ חיות (ב"ק מב. ד"ה מתינתא) שביאר ענין חכמים אלו, וז"ל: הרבה פעמים בש"ס מצינו ענין 'דרומא', וצריכים לפרש, הנה ידוע דהן במשך בית שני והן אחר החורבן, היתה התורה מצויה בארץ הצבי בירושלים בלשכת הגזית שמשם הוראה יוצאת לכל העולם, ואחר כך ביבנה מושב הנשיאים שושלתא דהלל ורבן גמליאל הזקן, ורק אחר כך בזמן נדחת רב לבבל רבו שמה השיבות וארכו להם הימים לפינת התורה, עד תום זמן הגאונים. והנה אמרין (פסחים ע:) יהודא בן דורתאי פירש מן החכמים וישב לו בדרום וכו' ורבי יהודה זה קבע שם ישיבה גדולה ללמוד התלמידים, והיו שנואים מאד אצל החכמים וכו', אף על פי ששנואים היו הדרומיים בעיני חכמי בבל וחכמי ארץ ישראל, בכל זאת את הטוב קבלו מהם וכו', בפרט שמצינו בירושלמי פרק הירואה, רבי יוחנן הלך מיעבד שלום בדרומא, היינו לקרב את החכמים מדרום שהיו מרוחקים עד כה.

ג. וצ"ב שהרי בגמרא (יבמות סב:) קצת משמע כי רשב"י היה מחכמי הדרום, וז"ל: שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו רבני עקיבא מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמים, עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו

שבדרום, ושנאה להם, רבי מאיר, ורבי יהודה, ורבי יוסי, ורבי שמעון, ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה.

ב. ה"ג בנדפס ע"פ דרך אמת להארז"ל. וכתב היעב"ץ: אוקמי וכו', כך נראה לי הלשון מיושר, [א]ל כדרך אמת.

ג. בנדפס גורס נוסח אחר במוסגר: אוקמוהו בְּרִזָּא דְלִהוֹן אַרְבַּע בְּתֵי דְתַפְּלִין גְּוֹנָא אַתְרָא.

ד. פירוש הסולם.

ה. דמשק אליעזר בפירוש השני, וז"ל: ועוד, 'בכור' נקרא ראשית אונו' כדכתיב בראובן (ראה בראשית מט ג), לזה 'בכור' הוא קוצו של י' - כתר עליון, ראש לכל האצילות [-ראשית אונין]. ע"כ. ובפירוש הראשון פירש בדרך אחרת, שהכוונה על חכמה כשהוא כולל עם כתר, וז"ל: 'קדש לי כל בכור סתם, לקבל כתר'א עלאה דכלא', חכמה - אבא הנקרא קודש זהו 'קדש לי כל בכור', שהוא ראשית [כמו שנאמר (תהלים קיא ז) 'ראשית חכמה'], ונוטל בראש [-הראשון], ונוטל פי שנים [א', כנגד חכמה, ב', כנגד כתר], לקבל כתר'א עלאה דכלא', חכמה - אבא [כתר] י' - חכמה גם כן, שהם [כתר וחכמה] ביחד [רמוזים באות י'].

ו. בסוד (תהלים קד ד) 'כולם בתחמה עשית'. דמשק אליעזר.

ז. דמשק אליעזר. וביאר איך פסוק שמע יקראל רומז לבניה, על פי מה שכתב הארז"ל בשער הכוונות (דווש מדוויש קרי"ש): 'שמע' היא הא המלכות הנקרא 'שם ע', שהמלכות נקראת שם וכו', ואנו ממשכין אל המלכות שנקרא 'שם' שפע מן ה'ע', שהיא מאותיות גדולות וכו' שהיא בינה וכו', וזה סוד ע' רבתי דשמעו שהיא הבינה, ע"כ. וסיים בדמשק אליעזר: 'ואהבת' היא גם כן ביבנה, שיעקר אהבה הוא באבא ואמא.

א. בש"ס מצינו כמה פעמים שהיו חכמים שדרו בדרום ארץ ישראל, וכתב רש"י (עירובין נג: ד"ה למפבושת) כי זקני הדרום היו חכמים וגדולים בתורה, ונקראים לפעמים 'זקני דרום' (יבמות מה:), 'חכמים שבדרום' (נה נח:), 'רבותינו שבדרום' (עירובין סה:) ועוד כמה כינויים.

ב. ראה במהר"ץ חיות (ב"ק מב. ד"ה מתינתא) שביאר ענין חכמים אלו, וז"ל: הרבה פעמים בש"ס מצינו ענין 'דרומא', וצריכים לפרש, הנה ידוע דהן במשך בית שני והן אחר החורבן, היתה התורה מצויה בארץ הצבי בירושלים בלשכת הגזית שמשם הוראה יוצאת לכל העולם, ואחר כך ביבנה מושב הנשיאים שושלתא דהלל ורבן גמליאל הזקן, ורק אחר כך בזמן נדחת רב לבבל רבו שמה השיבות וארכו להם הימים לפינת התורה, עד תום זמן הגאונים. והנה אמרין (פסחים ע:) יהודא בן דורתאי פירש מן החכמים וישב לו בדרום וכו' ורבי יהודה זה קבע שם ישיבה גדולה ללמוד התלמידים, והיו שנואים מאד אצל החכמים וכו', אף על פי ששנואים היו הדרומיים בעיני חכמי בבל וחכמי ארץ ישראל, בכל זאת את הטוב קבלו מהם וכו', בפרט שמצינו בירושלמי פרק הירואה, רבי יוחנן הלך מיעבד שלום בדרומא, היינו לקרב את החכמים מדרום שהיו מרוחקים עד כה.

ג. וצ"ב שהרי בגמרא (יבמות סב:) קצת משמע כי רשב"י היה מחכמי הדרום, וז"ל: שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו רבני עקיבא מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמים, עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו

(שם יא יג-כא) לְקַבֵּל חֶסֶד. לְבַתֵּר כְּלִילָן כְּלָהוּ בְּדִרוּעָא שְׂמַאלָא, דְּאֶקְרִי עֵז. וּכְתִיב, (ישעיה סב ח) 'וּבְזִרְעֵ עֵזוֹ'. וְאִין עֵז, אֶלָּא תוֹרָה, וְאִין עֵז, אֶלָּא תַפְלִין.

הַפְתָּר וְהַפְּבֹד

תוֹרָה שבכתב - זעיר אנפין, שעל ידי לבישת התפילין בזרוע שמאלית מקבל ז"א מוחין שלימים חכמה בינה וחסדים וגבורות שבדעת, וגם **וְאִין עֵז אֶלָּא תַפְלִין**, דהיינו, שאחר שקיבל מוחין שלימים, משפיע את המוחין לנוקבא בסוד התפילין^א. נמצא שלפי חכמי הדרום בתי התפילין עצמם רומזים לכח"ב וחסדים דדעת, ועל ידי לבישתם בזרוע שמאל נשלם גם גבורות דדעת, וחולקים על ספרא דאגדתא שזרוע שמאל רומז למלכות^ב.

אם שמוע' (שם יא יג-כא), הוא **לְקַבֵּל חֶסֶד** - כנגד מוח חסדים דדעת^א. **לְבַתֵּר כְּלִילָן כְּלָהוּ** - ואחר כך נכללים כל אלו המוחין כתר חכמה בינה וחסדים דדעת, כשמניחם **בְּדִרוּעָא שְׂמַאלָא** - בזרוע שמאלית, שהוא כנגד מוח גבורות דדעת^ב. ומביא אותו האדם ראייה לחכמי הדרום שמניחים תפילין על זרוע שמאל, כיון **דְּאֶקְרִי** - שהתפילין נקראים **עֵז, וּכְתִיב** - והרי כתוב (ישעיה סב ח) **'וּבְזִרְעֵ עֵזוֹ'**, הרי שמניחים תפילין על זרוע שמאלית. ומוסיפים, **וְהָרִי אָמְרוּ אִין עֵז אֶלָּא**

מקורות וציטוטים

בפירוש ראשון התורה הוא תורה שבכתב - ז"א, ובפירוש שני הוא תורה שבעל פה - נוקבא, ועוד, בפירוש ראשון התפילין הם דו"ן, והם נקראים תפילין של ראש לגבי ז"א, ותפילין של יד לגבי נוקבא, ובפירוש שני המונה רק לתפילין של יד - נוקבא, עיין היטב.

יב. קניי אור, וז"ל: 'זחבריי יתבי דרומא כו' בדרועא שמאלא', רצה לומר, דתפילין דיד אינו מרמוז למלכות, אלא מרמוז לגבורה.

וראה בעולת תמיד (שער התפילין) להאריז"ל, שביאר ענין האוכרות, הפרשיות והבתים של התפילין, והביא גם שיטת חכמי הדרום, וז"ל: דע, כי שלשה בחינות היו אל ז"א, א', הוא בסוד העיבור ראשון [מפ"ע"ח: והב', הוא יניקה], והג' הוא עיבור השני וכו', ופירוש הדבר, כי בהיות הזעיר במעי אימא היה ו' זעירה בבחינת תלת כלילין בתלת, והמלכות היתה אז עמו בבחינת פסיעה לבר - נקודה בסוף אות ו', והנה כל אחד מאותם התלת היה כלול מן ז', שהם ו' קצוות והמלכות שבסופם וכו', ואחר שנוגד ויצא לחוץ, אז לא היה בסוד עיבור אלא שנתפשטו אל ששה קצוות שלימים, והמלכות היתה שביעית להם וכו', וענין **ארבע בתים** הוא בבחינה השלישית, כי עוד תורה הבינה בסוד עיבור, ונתן ארבע מוחין לזעיר אפין, שהם כתר חכמה בינה דעת וכו' וכנגדם שם אה"ה המורה על העיבור, והנה היותו נרמוז בארבע הבתים ולא במוחין עצמם הוא, כי תחלה לא היתה עדיין הבינה בסוד בית רק בסוד מוח, ועתה נעשית בית, כמו שהודעתני לך הקדמה זו, ע"כ. וכתב עליו בהגהות הצנחא, וז"ל: 'ונתן ארבע מוחין לז"א, שהם כתר חכמה בינה דעת, והו סברת חברייא יתבי דרומא. ע"כ. וענין שבער הכונות (הרוש ב' דתפילין), ובשמן ששון (שם אות ו). [וענין עוד בהקדמת רחובות הנהר (ה ע"ג) להרש"ש ז"ל, ובמה שביאר לפי דברי חכמי הדרום בשמן ששון (שם אות פה)].

ח. **ע"פ** מקדש מלך [הובא לשונו להלן], ובדמשק אליעזר הוסף: 'והיה אם שמוע, לקבל חסד', אבל אם לא ישמעו, הוא לקבל גבורה.

ט. מקדש מלך, וז"ל: 'לבתר כלילן כולהו בדרועא שמאלא', פירוש, כתר חכמה בינה וחסדים של הדעת שהם ארבע בתים של ראש, נכללים בזרוע שמאל שהוא נגד מוח גבורה [גבורות דדעת]. ע"כ. ומעין זה הוא בדמשק אליעזר, וז"ל: 'לבתר כלהו כלילן בדרועא', כל ד' פרשיות של ראש, כלילן אחר כך בשל יד, שהוא גבורה.

י. ראה בגמרא (ברכות ו): 'ובורוע עו' אלו תפילין, שנאמר (תהלים כט יא) 'ה' עז לעמו יתן'.

יא. מקדש מלך, וז"ל: 'ואין עוז אלא תורה ואין עוז אלא תפילין', לרמוז שזעיר הנקרא תורה, הוא לובש תפילין שהם מוחין דידיה, ומהם גם כן הם מוחין דנוקבא שהיא תפלה של יד, ע"כ. וראה לעיל בהערה בארוכה משער הכונות, איך שז"א משפיע את רשמו של מוחין דיום אתמול לנוקבא, וכתב (שם) עוד: ובה לא יקשה לך מאמרי הוזהר אם התפילין של יד הם תפילין דזרוע ז"א, או אם הם תפילין דנוקבא, כי הכל אמת, והם תפילין גמורים ממש בראש רחל, כענין תפילין שבראש ז"א. עיי"ש.

ובמקדש מלך ביאר עוד באופן אחר, וז"ל: אי נמי, 'ואין עוז אלא תורה' - תורה שבעל פה, 'ואין עוז אלא תפילין' - תפילין של יד, ע"כ. ומעין זה ביאר בדמשק אליעזר. ולכאורה הכונות, עיקר דברי החברים שברדום הוא לכאור סוד ארבע בתים של התפילין, ואולם לפי פירוש הראשון [ובשע"כ"ה] [מבואר סוד **לבישת** התפילין, ואין ענין סודם שווה כמבואר בשער הכונות (שם) [נמ"מ לפירוש הראשון יאה שווה רק לענין זה, וענין עוד בהערה להלן מעולת תמיד]. וההפרש שבין שני פירושים אלו, כי

**וּמְלִין לֹא מְתִישְׁבֵן לְגִבְנָן. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּכִתְרָא עֲלָאָה הוּא
כְּלִיל כְּלָא, דְּלָאוּ הוּא בְּחוּשְׁבְּנָא. וְעוּד, וְהָהּ כִּי יִבְיֵאֵךְ
בִּיצֵאת מְצָרִים תְּלִיָא, תְּהוּא אֶתְר דְּאִשְׁתַּכַּח בֵּיה חִירוֹ לְעֵבְדִין,**

הַכְּתָר וְהַכְּבוֹד

בְּחוּשְׁבְּנָא - שאין הכתר נמנה בחשבון העשר ספירות, ואם כן אי אפשר להחשיב כנגדו הבית של פרשת 'קדש לי כל כבוד' י"ג. **וְעוּד** - ועוד טעם שדברי חכמי הדרום אינם מיושבים אצלנו, שהרי פרשת 'וְהָיָה כִּי יִבְיֵאֵךְ', **בִּיצֵאת מְצָרִים תְּלִיָא** - היא תלויה, הרומז על **ההוא אֶתְר דְּאִשְׁתַּכַּח בֵּיה חִירוֹ לְעֵבְדִין** - אותו מקום שנמצא בו חירות לעבדים, והיינו בינה י"ג, ואם

אותו האדם חולק על חכמי הדרום, כי ארבע בתי התפילין של יד רומזים לח"ב חסדים וגבורות דדעת.

ואומר אותו האדם, **וּמְלִין לֹא מְתִישְׁבֵן לְגִבְנָן** - ודברי חכמי דרום י"ג אינם מתיישבים אצלנו, ואנו חולקים עליהם, ומפרש, **מַאי טַעְמָא** - מה הטעם, **בְּגִין דְּכִתְרָא עֲלָאָה הוּא כְּלִיל כְּלָא** - כיון שכתר עליון אינה ספירה מיוחדת לעצמה, אלא הוא כולל ושורש לכל המוחין י"ג, ועוד, **דְּלָאוּ הוּא**

מְקוֹרוֹת וְצִיּוּנִים

יג. קרני אור.
יד. קרני אור, וז"ל: הא דאומרים דפרשת 'קדש לי' דהיינו מוח ראשון הוא כתר, בודאי אינו כן, דכתר אינו בכלל המוחין אלא הוא כולל כולם.
והוא בעין חיים (שע"ג פ"א) שביאר איך שהכתר כולל בתוכו את כל המוחין, וז"ל: בחינת הכתר דז"א צריך שתחילה נבאר מה ענינו, אם הוא מכלל מוחין דז"א או לאו, אם מכלל העשר ספירות דז"א או לאו, כי בדבר זה יש מחלוקת גדולה בין המקובלים, ובספר יצירה נתבאר שהחשבון י"ג מתחיל מן החכמה וכו', וכן אמרו (ספר הבהיר אות ג) 'אין ראשית אלא חכמה', וראיות הרבה לסברה זו וכו', והנה כפי הנראה ממשטות לשון התקונים וספר זוהר, נראה כי הכתר הוא גולגלתא, וחב"ד הם המוחין שבתוך הגולגלתא, ואם כן הוא נמצא שהכתר הוא גרוע בתכלית הגרוע, כי הוא נעשה חיצונית ולבוש אל המוחין כדרך הגולגלתא המקיף ומלביש את המוחין, ואין ספק שתכלית ועיקר הם המוחין, כי הגלגלתא הוא כלי ומלבוש טפל אליה, דבר זה לא יעלה על דעת תיעוב בן יומו, כי הרי כתר גדול לאין קץ על החכמה ותבונה ודעת ונתשבו אצלו כלא היו, אבל הענין הוא, כי הנה המוחין הם חב"ד, אבל שרשם של השלש מוחין נשאר למעלה הרושם שלהם ומציאותן בכתר, ואתן המוחין שבכתר הם גדולים ומעולים לאין קץ על המוחין הנקרא חב"ד וכו', וכן הוא הענין בעשר ספירות הפרטות שבכל פרצוף, וא"כ בודאי כי המוח הסתום שבכתר הוא גדול מאד מן חו"ב אשר בפרצוף ההוא, כי הרי מן הכתר נאצלו הם, ובהכרח הוא שבחינת ארבע מוחין שהם חו"ב ודעת הכולל חסדים וגבורות **שארבעתן יהיו נמצאים בכתר בודאי וכו'**, נמצא כי המוחין הם למטה מבחינת הכתר ואינם בתוכו, כי הכתר גבוה מאד מאד מהם והם למטה ממנו לגמרי, אמנם בכתר יש בו בחינה פנימית שהם מוחין שבו בעצמו ממש, ובחינה החיצונית שהוא הגולגלתא, אלא שחיצוניותו שהוא הגולגלתא מתפשטת עד למטה ומלבשת גם את המוחין הנקרא חב"ד, אבל עיקרית הכתר אינו אלא למעלה על אלו המוחין.

יג.

יד.

ראשון

כתר

בודאי

אינו

כן

דכתר

אינו

בכלל

המוחין

אלא

הוא

כולל

כולם.

והוא

בעין

חיים

(שע"ג

פ"א)

שביאר

איך

שהכתר

כולל

בתוכו

את

כל

המוחין,

וז"ל:

בחינת

הכתר

דז"א

צריך

שתחילה

נבאר

מה

ענינו,

אם

הוא

מכלל

מוחין

דז"א

או

לאו,

אם

מכלל

העשר

ספירות

דז"א

או

לאו,

כי

בדבר

זה

יש

מחלוקת

גדולה

בין

המקובלים,

ובספר

יצירה

נתבאר

שהחשבון

י"ג

מתחיל

מן

החכמה

וכו',

וכן

אמרו

(ספר

הבהיר

אות

ג)

'אין

ראשית

אלא

חכמה,'

וראיות

הרבה

לסברה

זו

וכו',

והנה

כפי

הנראה

ממשטות

לשון

התקונים

וספר

זוהר,

נראה

כי

הכתר

הוא

גולגלתא,

וחב"ד

הם

המוחין

שבתוך

הגולגלתא,

ואם

כן

הוא

נמצא

שהכתר

הוא

גרוע

בתכלית

הגרוע,

כי

הוא

נעשה

חיצונית

ולבוש

אל

המוחין

כדרך

הגולגלתא

המקיף

ומלביש

את

המוחין,

ואין

ספק

שתכלית

ועיקר

הם

המוחין,

כי

הגלגלתא

הוא

כלי

ומלבוש

טפל

אליה,

דבר

זה

לא

יעלה

על

דעת

תיעוב

בן

יומו,

כי

הרי

כתר

גדול

לאין

קץ

על

החכמה

ותבונה

ודעת

ונתשבו

אצלו

כלא

היו,

אבל

הענין

הוא,

כי

הנה

המוחין

הם

חב"ד,

אבל

שרשם

של

השלש

מוחין

נשאר

למעלה

הרושם

שלהם

ומציאותן

בכתר,

ואתן

המוחין

שבכתר

הם

גדולים

ומעולים

לאין

קץ

על

המוחין

הנקרא

חב"ד

וכו',

וכן

הוא

הענין

בעשר

ספירות

הפרטות

שבכל

פרצוף,

וא"כ

בודאי

כי

המוח

הסתום

שבכתר

הוא

גדול

מאד

מן

חו"ב

אשר

בפרצוף

ההוא,

כי

הרי

מן

הכתר

נאצלו

הם,

ובהכרח

הוא

שבחינת

ארבע

מוחין

שהם

חו"ב

ודעת

הכולל

חסדים

וְעַל דָּא לָא מִתְתַקְנָן בְּאַרְחֵיהּוּ. וְאַנְן מִחְכְּמָה שְׂרִיין, וְהָכִי הוּא.

וְקוּדְשָׁא בְּרִין הוּא נְטִיל לֹון, אַרְבַּע לְעִילָא, אַרְבַּע לְתַתָּא,

תְּפִתָּר וְהַפְּבִיד

פרשת 'שמע ואהבת' כנגד מוח חסדים דדעת, ובית של פרשת 'והיה אם שמוע' כנגד מוח גבורות דדעת.²

לאחר שביאר אותו אדם מה הם ארבע בתי התפילין של יד, מבאר סוד הנחתם.

וְקוּדְשָׁא בְּרִין הוּא - והקדוש ברוך הוא - זעיר אנפין, **נְטִיל לֹון** - נוטל ומניח את התפילין³, ועל ידי זה מקבל **אַרְבַּע לְעִילָא**⁴ - ארבעה מוחין חו"ב וחו"ג דדעת למעלה לזעיר אנפין, וגם משפיע **אַרְבַּע לְתַתָּא** - ארבעה מוחין חו"ב חו"ג דדעת למטה

כן אין הבית של פרשת 'והיה כי יביאך' רומז על חכמה כדברי חכמי דרום⁵. ומסיים, **וְעַל דָּא לָא מִתְתַקְנָן בְּאַרְחֵיהּוּ** - ועל כן אינו מתוקן דרכם של חכמי הדרום בסדר הפרשיות⁶. ומבאר אותו אדם את שיטתו בסדר הפרשיות, **וְאַנְן מִחְכְּמָה שְׂרִיין** - ואנחנו מתחילים למנות את סדר הפרשיות מחכמה⁷, **וְהָכִי הוּא** - וכך הוא הסדר הנכון, שבית של פרשת 'קדש לי כל בכור' הוא כנגד מוח חכמה, ובית של פרשת 'והיה כי יביאך' הוא כנגד מוח הבינה, ובית של

מקורות וציטוטים

וראה לעיל שהבאנו מעולת תמיד ושער הכונות את דעת חכמי הדרום, וכן הביאו שם את דעה זו, וז"ל: שהם כתב"ד [כחכמי דרום], או יהיו חכמה ובינה ודעת כלול משיניהם [דעת עליון], או חכמה ובינה וב' עטרין דדעת שהם חסדים וגבורות [כדעה זו], ע"כ. וכן ביאר בשמן ששון (סם): ולעניות דעתי דברי רבינו כאן רמזו שלשה לשונות, אחד הנוכר בוהר שם דרס"ט סברת חברייא יתבי דרומה שאומרים כתב"ד, שנית החכמה ובינה ודעת העליון, שלשית חכמה ובינה וב' עטרין שהוא דעת התחתון, ע"כ.

וכבר הקשה בהגהות הצמח (לעולת תמיד סם), איך קיים הארז"ל דברי חכמי הדרום, לאחר שמפורש בוהר לא כדבריהם, עיי"ש. וראה בלקוטי לוי יצחק (אגרות, ט' כסלו תרצ"ה): בהארבע פרשיות והארבע בתי דתפילין של ראש יש ב' שיטות, א', שיטה הידועה ש'קדש' בחכמה, 'והיה כי יביאך' בבינה, 'שמע' בחסד, והיגו ז"א שהוא חסדים בכלל, 'והיה אם שמעי' בגבורה, שהוא מלכות בכלל, שבנינה מהגבורות, ב', שיטת החברייא יתבי דרומה, ש'קדש' בכתר, 'והיה כי יביאך' בחכמה, 'שמע' בבינה, 'והיה אם שמע' בחסד, וכמו שכתוב בוהר ואתחנן דרס"ט ע"א, **ואם שבוהר שם השיגו על השיטה הזאת, אך על כרחך לומר שגם היא דברי אלהים חיים.**

כא. קרני אור.
וראה בגמרא (ברכות ו): אמר רבי אבין בר רב אדא אמר רבי יצחק, מנין שהקדוש ברוך הוא מניח תפילין, שנאמר (ישעי' סב ח) 'נשבע ה' בימינו ובורוע ענו' וכו', 'ובורוע ענו' אלו תפילין, שנאמר (תהלים כט א) 'ה' עו לענו יתן', ומנין שהתפילין עו זה לישאל, דכתיב (דברים כח ז) 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך'. **וכב.** בזמ"ר ובנפס במוסגר הגירסא: **וכן** אַרְבַּע לְעִילָא. ובאספקלריא המאירה הגיה: **וְהוּן** אַרְבַּע לְעִילָא.

חמשים פעמים כדי להראות לנו כח החמשים שערי בינה ורוחניותם וכו', אלא ודאי הכונה בתשובת רבי שמעון הוא, שהוצרך להשפיע מכל השערים כדי להוציאם ממצרים, ואם לא היה משפיע מכלם לא היה באפשר להם לצאת בשום אופן בעולם, ולכן הוכרח להיות נזכר יציאת מצרים חמשים פעמים, להראות השפעת חמשים שערי בינה אל הגאולה, ומה שהשפיע שער אחד לא השפיע חברו וכו', והטעם, כי ישראל בהיותן במצרים נכנסו בתוך הקליפה, והפקירו עצמן עד ששלטה הקליפה בהם מוחמשים שערי קליפות, וכדי לשבר הקליפות האלה הוצרך להיות נשפע שפע מכל שער ושער, כדי לשבר כל שערי הטומאה, כי כמו שיש מ"ט פנים טהור כן יש מ"ט פנים טמא, וכלם נשתעבדו בישראל, ולכן הוכרח השבתת כלם אחת לאחת בכח חמשים שערי בינה, ע"כ. וראה עוד באור יקר (רע"מ שער ד סימן טו): ויציאת מצרים עיקר יחוסו אל הבינה, ע"כ. וכן כתב הארז"ל בשער הכוונות (דרוש ה מדרושי הפסח): ונודע כי בכח חמשים שערי בינה יצאו ישראל ממצרים.

זו. קרני אור, וז"ל: 'ועוד' כו', רצה לומר, לפי דבריהם פרשת 'והיה כי יביאך' הוא חכמה, ואינו כן, דודאי ראוי להיות בינה, 'דיציאת מצרים בה תליא', וק"ל.
יה. דמשק אליעזר וקרני אור.

יב. **אספקלריא** המאירה, וז"ל: 'ואנן מחכמה שריין' וכו', צריך לומר 'שריין' (וה"ג היע"ף), ורצה לומר, אנחנו מתחילין לפרש הארבע בתי מחכמה, ונמצא הם כנגד חכמה, בינה, גדולה [חסדים דדעת], גבורה [גבורות דדעת], ע"כ וכן פירש בקרני אור: וזה שאמר 'ואנן מחכמה שריין', ורצה לומר ולא מכתב.

כ. **אספקלריא** המאירה [הובא לשוננו לעיל].

אַרְבַּע בְּאַתֵּר דְּמוֹחָא. אַרְבַּע בְּאַתֵּר דְּלֵבָא שְׂרַיָיא. בְּגִין דְּדָא בְּדָא אֲתִקְשֵׁר.

וּבְעֵי בַר נֶשׁ לְאַתְעֵטְרָא בְּהוּ, בְּגִין דְּאִיהוּ שְׂמָא קְדִישָׁא עֲלָאָה.

הַפְתָּר וְהַפְּסוּד

בְּגִין דְּדָא - כיון שזה המוחין לז"א על ידי תפילין של ראש, **בְּדָא אֲתִקְשֵׁר** - נקשר בזה המוחין למלכות של תפילין של יד^כ.

לאחר שהתבאר סוד המוחין שבלישית תפילין, יבאר מעלת המניח תפילין.

וּבְעֵי בַר נֶשׁ לְאַתְעֵטְרָא בְּהוּ - וצריך האדם להתעטר באלו התפילין, **בְּגִין דְּאִיהוּ שְׂמָא קְדִישָׁא עֲלָאָה** - כיון שהוא שמו הקדוש העליון שם הוי"ה ברוך הוא^כ,

למלכות^כ. ומפרש, כי נמשכים **אַרְבַּע** מוחין לז"א על ידי התפילין של ראש שמניחו **בְּאַתֵּר דְּמוֹחָא** - במקום המוחין שבראש, ונמשכים **אַרְבַּע** מוחין למלכות על ידי תפילין של יד שמניחו **בְּאַתֵּר דְּלֵבָא שְׂרַיָיא** - במקום שהלב שורה, כלומר, במקום הקיבורת שביד שמאל שהוא כנגד הלב^כ. ומפרש, איך על ידי הנחת תפילין של יד [שעוסק עתה בפירושו] נמשכים גם מוחין לז"א ע"י תפילין של ראש,

מקורות וצייונים

לרשימו שלו, ולכן צריכים ללבשו גם תפילין של ראש, וז"ל: אחר שהנתנו תפילין של יד, אחר כך צריך להניח תפילין של ראש, והענין הוא, כי בראות ז"א אשר הרשימו של המוחין דנוקבא שהיו עומדים על לבו בפנים בלילה, חזר באור הבוקר וכו' ועלתה נקודת הכתר שלה למעלה ונקשרה בזרוע וכו', אז מתקנא גם הוא [ז"א] בה [ב-נוקבא], וממשיך ושובב בו גם את הרשימו שלו שנסתלק ממנו בלילה, ונכנסו בו ונעשים בו תפילין של ראש, וגם זה על ידי מצות תפילין שמניחין התחתונים, כי אין דבר נעשה למעלה אלא בכח מעשה התחתונים.

ובדמשק אליעזר ביאר קשר של יד עם של ראש באופן אחר, וז"ל: 'בגין דדא בדא אתקשר', מוח נותן ללב, ולב נותן למוח, ע"כ וראה בעין חיים (שלי"ב פ"ה) שמבואר ענין זה, וז"ל: הנה שלשה כלים יש בו"א, חיצון ואמצעי ופנימי, ואין לך אבר ואבר שאין בו שלשה בחינות אלו, עובי החיצון מצד אחור, ועובי הפנימי מצד הפנים, ומה שביניהן בסוד אמצעי, אכן ג' שרשי כלים אלו החיצון שבכולם נמשך חיותו מן הכבד, על ידי וורדי הכבד שבהם שולח המזון שהוא אדם אל אותו החיצון [כבד], והכלי אמצעי נמשך חיותו מן הלב, על ידי עורקים הדופקים הנמשכין מן הלב שבהם שולח החיות הרוחני כעין רוח דק וזך, והוא בחינת דם חומרי גם כן אלא שחזר ונודרך בלב כנועד, כי הכבד [חיצון] שולח דם הממשי אל כל אבר ואבר והיותר מובחר שולח אל הלב [אמצעי], ואז הלב [אמצעי] חוזר ומזכוכ פעם שני ונעשה בו בחינת דם רוחניות זך, ומשלחו אל כלי האמצעי אשר בכל אבר ואבר, ואחר כך הלב [אמצעי] שולח דם רוחניות היותר זך אל המוח, ושם חוזר ומזכוכ פעם ג', ואז שולחו המוח אל הכלי הפנימי של האבר דרך גידין הנמשכין מן המוח כנועד, ואותו הרוחניות הזך נקרא כח ההרגשה, אמנם הצד השוה בשבלשתן, שכולם הם מיני דם אלא שזה מוזכך מזה וזה מוזכך מזה.

כו. דמשק אליעזר.

כג. **מקדש** מלך וז"ל: 'ארבע ללילה', פירוש, ארבע מוחי דזעיר, שהם חכמה ובינה חסד וגבורה, 'ארבע לתתא', פירוש, ארבע מוחין לנוקבא. ע"כ. וכן הוא בקריני אור.

[והנה אף שידוע כי הנוקבא אין לה דעת בסוד 'נשים דעתן קלות' (שבת לג), מכל מקום מבואר בשער הכוונות (דרוש ב מדרושי התפילין): וענין תפילה של יד, הנה כ"א אזכרות שבהם הם ממש על דרך שביארתי בתפילין של ראש [וכו'], וענין ד' פרשיותיה הוא במה שנודע כי תרין מוחין דילה הם נצח הוד דכורא, וכל אחד מהם כלול משנים, לפי שהנקבה נעשית מאחורי נצח הוד דזעיר אנפין הנקרא תרי פלגי גופא, והנקבה עצמה נחלקה גם היא באחוריה לתרי פלגי גופא, הרי הם ארבע כנגד ארבע פרשיותיה, והיותם כולם בבית אחת לבדו, הטעם הוא לפי שכיון שהם בסוד פלגין כנ"ל, נמצא שארבעתן אינם רק אחד בלבד ולכן הם בית אחד לבד, והוא כנגד שם אדני"ן].

כד. **קריני** אור, וז"ל: 'ארבע באתר דמוחא', רצה לומר, מתחיל מחכמה [מ-קום המוח הימני], היינו תפילין של ראש דתפארת [ד-ז"א], 'ארבע באתר דלבא', רצה לומר, תפילין של יד, דמתחיל מתפארת נצח הוד יסוד דז"א, והתחלה הוא מתפארת שהוא [הלב], וכן [תפילין של יד] תפילין דמלכות, ע"כ. וכעין זה כתב במקדש מלך: 'באתר דלבא שריא', פירוש, כמו שכתב הרב [האריז"ל], שהמלכות נקראת לב, לפי שיוצאת נגד הלב [חזה] דזעיר [אנפין], ע"כ. וראה לעיל מה שהבאנו בארוכה משער הכוונות (דרוש ה מדרושי התפילין).

כה. **מקדש** מלך, וז"ל: 'בגין דדא בדא אתקשר', פירוש, זעיר [אנפין] קשור במלכות, ע"כ. וראה לעיל שהבאנו משער הכוונות (דרוש ה מדרושי התפילין) בארוכה, שמבאר סוד הנחת תפילין שהם בסוד הרשימו של יום אמתול, ותפילין של יד הם נקודה העשירית כתר דרחל שעלתה פכ"פ כנגד ז"א בזרוע שמאלית - נגד חזה דז"א, עיי"ש. ומבאר עוד כי ע"י תפילין של יד מתעורר ז"א

דְּכַתִּיב, (דברים כח י) **'וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שָׁם יְהוָה יְגוֹ' וְכָל מֵאֵן דְּמִתְעַטֵּר בְּעֶטְרָא קַדִּישָׁא עֲלָאָה דָּא, אַקְרִי מְלָךְ בְּאַרְעָא. וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מְלָךְ בְּרַקִּיעַ. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (שׁו"ש 10) 'מְלָךְ אֲסוּר בְּרַהֲטִים'. בְּמָה וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מְלָךְ לְעֵילָא, הָכִי נִמְי הוּא מְלָךְ לְתַתָּא.**

הַפְתָּר וְהַכְּבוֹד

לבישת התפילין, ומביא ראיה, **הָדָא הוּא דְּכַתִּיב** - זהו שכתוב (שׁו"ש ז ו) **'מְלָךְ אֲסוּר בְּרַהֲטִים'**, שפירושו, 'מלך' - ז"א 'אסור' - קשור עם 'רהטים' - נה"י דאימא שנכנסים לז"א בסוד המוחין^כ, ומסיים, **כְּמָה דְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מְלָךְ לְעֵילָא** - כמו שהקדוש ברוך הוא - ז"א הוא נקרא מלך למעלה, על ידי לבישת תפילין, **הָכִי נִמְי הוּא מְלָךְ לְתַתָּא** - כמו כן האדם הוא מלך למטה, על ידי שלובש תפילין^ל.

דְּכַתִּיב - כמו שכתוב (דברים כח י) **'וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שָׁם יְהוָה יְגוֹ' וְכָל מֵאֵן דְּמִתְעַטֵּר בְּעֶטְרָא קַדִּישָׁא עֲלָאָה דָּא** - וכל מי שמתעטר בעטרה קדושה ועליונה זו, **אַקְרִי מְלָךְ בְּאַרְעָא** - נקרא מלך בארץ, דהיינו שיראים ממנו כמו מן המלך, כמו שנאמר 'ויראו ממך', **וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא** - והרי גם הקדוש ברוך הוא - ז"א נקרא **מְלָךְ בְּרַקִּיעַ**, כלומר, שמקבל המוחין על ידי

מקורות וציטוטים

מוחין דקטנות שהם שמות אלה"ם, לכן 'ויראו ממך', כי היראה היא משם אלה"ם.

וראה עוד בשער הכוונות (דרוש א מדרושי תקון חצות), כי **פרשיות** התפילין הם כנגד שם הוי"ה, וז"ל: להניח תפילין בכונה זו, כי ד' פרשיות תפילין של ראש הם כנגד ארבע אותיות הוי"ה, וכ"א אוזרות שבהם כנגד שם אה"ה, וארבע בתים שלהם כנגד ד' אותיות אה"ה, ע"כ. וראה עוד מזה לעיל בהערות בארוכה.

כה. פירוש הפסוק על פי פשוטו: הקדוש ברוך הוא שהוא ה'מלך', 'אסור' - קשור 'ברהטים' - למקום שקושרים בהם החגורות, והוא משל לאהבת הקב"ה לישראל בעבותות אהבה (ע"פ רש"י).

כז. ע"פ מקדש מלך, וז"ל: 'הדא הוא דכתיב מלך אסור ברהטים', פירוש 'מלך' שהוא זעיר, ('אסור' - קשור 'ברהטים' שהם נה"י דאמא שנכנסים בו בסוד מוחין, ע"כ. וכעין זה משמע מדמסק שבאר, כי 'רהטים' הכוונה על התפילין. והכוונה שפירוש 'רהטים' היינו מקום שמכניסים בו דבר (עיין לעיל בהערה), כן במוחין נכנסים בו נה"י דאימא.

ל. כתב בדמשק אליעזר: וכן כתב הרב בעל חובת הלבבות, שכל בר ישראל הוא מלך על בני ביתו, והוא כמו שמלך בשד ודם הוא מלך על כמה אלפים בני אדם, הוא הדין כל בר ישראל הוא מלך בתוך ביתו על עשרה או על עשרים נפשות או יותר, ועוד רז"ל אמרו (ב"מ ק"ג) כל בני ישראל מלכים הם.

כו. ראה בגמרא (מנחות לה) וז"ל: 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך', תניא רבי אליעזר הגדול אומר, אלו תפילין שבראש, ע"כ. ובשער הכוונות (דרוש ד מדרושי התפילין) מובא כי תפילין של ראש רמוז על תמורת שם הוי"ה [-מצפ"ן], ומשרה יראה על רואיהם, וז"ל: הנה השיג"ן והבתים הם בחינת עור בלבד ואינן בחינת כתיבה ממש וגם הם שחורים כנודע, והטעם הוא, כי אלו הם סוד המוחין דקטנות, אשר נעשים אחר כך בחינת בתים ולבושים אל המוחין דגדלות, שהם [-המוחין דגדלות] הארבע פרשיות דתפילין כנודע, ולכן אינן [-הבתים] רק בחינת עור בלבד כי הם בתים ולבושים אליהם, וגם לזה הם שחורים להורות אל היותם דינין תקיפין, והיותם שתי שינין אחד דתלת רישין ואחד דארבע רישין, הם על דרך הניל, כי בתחילה הם ארבע מוחין דקטנות [-חוב"ב חו"ג], ואחר כך נעשים שלש לבד [-חב"ד בהתלבשותם בנה"י דאימא], והרי הם שבעה [-ג' רישין וד' רישין של השיג"ן] וכן, ובוה תבין טעם היותה בבחינת שיג"ן, והוא כי 'שיג"ן גימטריא 'אלה"ם דידו"ן העולה ש', והוא בגימטריא 'מצפ"ן', שהוא תמורת שם הוי"ה בא"ת ב"ש כנודע [דהיינו י - מ, ה - צ, ו - פ, ה - ח], שהם בחינת המוחין דגדלות שהם הוי"ת, וזה מה שאמר הכותב 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך', ואמר רבי אליעזר הגדול אלו הן תפילין של ראש (שם), והענין הוא כי ראשי תבות 'שם יהו"ה' נקרא הוא אותיות 'שין', והענין הוא, כי להיותם [-הבתים] בחינת

וְעַם כָּל דָּא 'וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתְךָ' (דברים ו ט), בְּגִין דִּיהוּי בְּרַ
נֶשׁ שְׁלִים בְּכֹלָא, וְיִשְׁתַּכַּח שְׁלִים בְּפִקּוּדֵי דְמֵאֲרִיָּה, רְשִׁים
לְעֵילָא, רְשִׁים לְתַתָּא, וּפְאָה חוּלְקֵיהוֹן דְיִשְׂרָאֵל.

הַכְּתָר וְהַכְּבוֹד

מזוזה על פתחו^ל, בְּגִין דִּיהוּי בְּרַ נֶשׁ שְׁלִים
בְּכֹלָא - כיון שיהיה האדם שלם בכולו,
וְיִשְׁתַּכַּח שְׁלִים בְּפִקּוּדֵי דְמֵאֲרִיָּה - וימצא
שלם במצות אדונו^ל, על ידי שיהיה רְשִׁים
לְעֵילָא - רשום למעלה במצוות תפילין,
וְרְשִׁים לְתַתָּא - ורשום למטה במצות
מזוזה^ל, ומסיים בשבח בני ישראל, זְכָאָה
חוּלְקֵיהוֹן דְיִשְׂרָאֵל - אשרי חלקם של בני
ישראל שזוכים לקיים מצות אלו.

לאחר שביאר אותו אדם סוד תפילין של יד בפסוק 'היו
לאות על ירך, ופירוש בהבלעה 'ולטוטפות בין עיניך'
במעלת הלבוש תפילין של ראש, ימשך לבאר פסוק
'וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך', בחובת הנחת מזוזה
על פתחו.

וממשיך אותו האדם לפרש, וְעַם כָּל דָּא -
ועם כל זה שהאדם לבוש בתפילין והוא
מלך בארץ, ויחשוב שאינו צריך שמירה בעולם
הזה, מכל מקום צריך לקיים מה שכתוב (דברים ו
'וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתְךָ', והיינו, שיהיה

מקורות וציטוטים

כל שיש לו תפילין בראשו ותפילין בורועו וציצית בבגדו ומזוזה
בפתחו, הכל בחיזוק שלא יחטא, שנאמר (קהלת ד יב) 'והחוט
המשולש לא במהרה ינתק'.
לד. דמשק אליעזר, וכתב כי 'רשים לתתא' הכוונה גם על מצוות
ברית מילה, וז"ל: 'רשים לעילא' בהנחת תפילין, 'רשים לתתא',
בברית קודש ובמזוזה.

לא. ה"ג בדפו"ר, רמ"ק ומקדש מלך. ובנדפס תיבות אלו מוסגרים.
לב. מקדש מלך, וז"ל: ועם כל דא 'וכתבתם' וכו', פירוש, אף
על פי שהאדם כשלוש תפילין הוא מלך לתתא, ולכאורה
אינו צריך שמירה על ידי המזוזה, עם כל זה 'וכתבתם על
מזוזות' וכו'.
לג. ראה מעין זה בגמרא (מנחות מג): רבי אליעזר בן יעקב אומר,

נפשי צמאה
לדעת

כל רז סודך

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד"

ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

גדולי הצדיקים שליט"א מעידים: ביאור נפלא כזה טרם בא לעולם

